

Студент 4 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ

ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Анотація. Розглянуто особливості аудиту ефективності діяльності банку на підставі проведеного теоретичного аналізу. Визначено основні напрями, що розглядаються у ході проведення аудиту, а також показники, що впливають на ефективність діяльності банку.

Аннотация. Рассмотрены особенности аудита эффективности деятельности банка на основании проведенного теоретического анализа. Определены основные направления, рассматриваемые при проведении аудита, а также показатели, влияющие на эффективность деятельности банка.

Annotation. The features of auditing the performance of a bank were studied based on the theoretical analysis. The main areas dealt with in auditing and the parameters that influence the efficiency of a bank were identified.

Ключові слова: аудиторська перевірка, аудитор, аудиторська група, ефективність, прибуток, комерційний банк, банківська система, кредитні операції, порушення.

Комерційні банки значною мірою відрізняються від інших суб'єктів господарювання України. Відмінність полягає не тільки в особливому статусі порівняно з іншими учасниками господарських відносин. Реалізуючи передбачені Законом України "Про банки і банківську діяльність" функції, комерційні банки здійснюють операції і надають послуги невизначеній кількості підприємств, органам державної влади і місцевого самоврядування, широким верствам населення. В останні роки банківська система перебуває під впливом постійних змін через прагнення уряду підвищити економічну ефективність нашої країни і поліпшити механізм розподілу ресурсів (створюється атмосфера відвертості, конкуренції, ринкової дисципліни). Банківські установи, які за роки Радянського Союзу знаходилися під жорстким регулюванням держави, отримали велику самостійність. Для того, щоб вижити в сучасних умовах кризових явищ, їм необхідно відповідно реагувати на ринкові зміни, одночасно підсилюючи контроль за банківською діяльністю (станом активів, доходів, зобов'язань, облікових процедур тощо) [1, с. 127].

Проведення аудиторських перевірок відносять до ефективних засобів зниження ризику банкрутства чи інших несприятливих фінансових ситуацій для банку. У такому випадку аудит може проводитись у таких формах: фінансовий аудит (перевірка достовірності фінансової звітності); операційний аудит (перевірка процедур та методів із метою оцінки їх ефективності); управлінський аудит (аналіз рівня і стану управління в комерційних установах); проектний аудит (аналіз своєчасного і якісного виконання запланованих проектів) тощо. Проведення комплексного аудиту, застосовуючи всі попередні форми, дозволить оцінити всі сторони діяльності банків.

Ефективність діяльності комерційних банків є об'єктом обов'язкового аудиту відповідно до чинного законодавства. Потреба в цьому зумовлена тим, що засновники, акціонери, населення повинні знати, наскільки захищені їхні вклади від неплатоспроможності і банкрутства банку. Аудитор, застосовуючи розрахунково-аналітичні методичні прийоми, досліджує дотримання банком у своїй діяльності економічних нормативів платоспроможності і ліквідності, створення страхових фондів, затверджених НБУ.

Аудит показників діяльності комерційних банків здійснюється з метою визначення ступеня участі власних коштів банку у виконаних ним операціях; рівня ліквідності банку, його спроможності реалізації своїх активів для покриття прийнятих зобов'язань (відділ залучених коштів); вкладання коштів банку в операції з підвищеним ступенем ризику; рівня прибутковості і рентабельності банківських операцій; ступеня участі банку в операціях на грошовому ринку і рівня менеджменту [2, с. 286].

Аудит тенденцій і факторів, які впливають на ефективність діяльності комерційного банку, полягає у визначенні ліквідності, прибутковості, достовірності капіталу, ступеня ризикованості активів, рівня менеджменту. Це дає змогу визначити загальний рейтинг комерційного банку серед інших банків, охарактеризувати його діяльність із приводу надійності.

Оцінка кредитних операцій є основою проведення аудиту комерційної діяльності банку, бо вони є основою формування елементів структури доходів та видатків банку [3, с. 151]. У самостійній оцінці кредитоспроможності своїх позичальників банк не завжди може мати достатньо інформації про їх фінансовий стан та економічну діяльність загалом. Також не завжди банк може самостійно встановити імовірність невчасного виявлення помилкової інформації про них. Саме тому власники банківських установ повинні звертатися до аудиторів-професіоналів.

У такому випадку аудитор чи аудиторська група здійснює такі операції, як: перевірка наявності і правильності оформлення кредитних договорів; перевірка достовірності наявної у банківській установі інформації про характер господарської діяльності та про фактичний стан позичальників, поручителів та гарантів кредитної операції; проведення детальної перевірки документів, що розкривають зміст наданого позичальником забезпечення кредиту; проведення дослідження процесу бухгалтерського обліку кредитних операцій банку; дослідження достовірності обліку коштів за статтями, що формують капітал банку; проведення арифметичної перевірки розрахунку економічних показників тощо.

Якщо будуть виконані перелічені завдання в процесі аудиторської перевірки, то це дозволить аудиторам отримати достатньо деталізовану інформацію, яка буде необхідною для формування об'єктивного аудиторського висновку діяльності досліджуваного банку в умовах нестабільної фінансово-кредитної ситуації в нашій державі [4, с.

Важливим є те, що на відміну від країн світу, що функціонують в умовах ринкової економіки вже тривалий час, в Україні становлення аудиту як системи незалежного контролю на сьогодні ще перебуває на стадії розвитку та характеризується певними недоліками та суперечностями [5, с. 147]. Недоліками можна вважати: недосконалість наявної нормативно-методичної бази аудиту, відсутність чіткої регламентації контролю якості аудиторських послуг для проведення аудиторських перевірок.

У результаті можна підвести підсумок і зазначити, що проведення аудиторських перевірок як банківських установ, так і інших господарюючих суб'єктів потребує адаптації міжнародних стандартів аудиту до особливостей вітчизняної практики, вдосконалення нормативно-методичної бази як важелю ефективного розвитку аудиту та контролю якості надання аудиторських послуг. Тому, щоб запобігти виникненню недоліків, порушень, зловживань та фінансових збитків у сфері банківської діяльності, суттєвим є посилення ролі внутрішнього контролю банку, основною формою якого є аудит. Але також необхідно пам'ятати, що ефективність аудиту значною мірою залежить не лише від якості його здійснення, а й від організації контролю за виконанням рішень, прийнятих за висновками аудиту. У практичній роботі банків треба застосувати різні способи контролю за виконанням ухвалених за висновками аудиту рішень: одержання письмових звітів про виконання пропозицій та рекомендацій за висновками аудиту; перевірка виконання рішень, ухвалених за висновками аудиту, за даними звітності та іншими матеріалами, що надходять від структурних підрозділів, які аудитувалися; перевірка на місці, яка здійснюється працівниками служби аудиту; перевірка прийнятих рішень у ході наступного аудиту структурного підрозділу.

Наук. керівн. Кожушко О. В.

Література: 1. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: монографія / Л. О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2002. – 316 с. 2. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності: підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексєєнко, І. М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с. 3. Давидов Г. М. Аудит: навч. посіб. / Г. М. Давидов. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Т-во "Знання", 2001. – 363 с. 4. Шило Ж. С. Особливості проведення аудиту кредитних операцій комерційного банку / Ж. С. Шило // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2009. – № 1(45). – С. 329–335. 5. Очеретько Л. М. Проблеми аудиту в банківських установах у період кризи та шляхи їх подолання / Л. М. Очеретько // Держава та регіони. – 2010. – № 4. – С. 146–149.